

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE
esitatud 19. oktoobril 2017¹

Kohtuasi C-395/16

DOCERAM GmbH
versus
CeramTec GmbH

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Oberlandesgericht Düsseldorf (Düsseldorfi kõrgeim piirkondlik kohus, Saksamaa))

Eelotsusetaotlus – Intellektuaal- ja tööstusomand – Ühenduse disainilahendused – Määrus (EÜ) nr 6/2002 – Artikli 8 lõige 1 – Toote välisomadused, mis on tingitud üksnes selle tehnilisest otstarbest – Selle mõiste ulatus – Hindamiskriteeriumid

I. Sissejuhatus

1. Eelotsusetaotluses, mille on esitanud Oberlandesgericht Düsseldorf (Düsseldorfi kõrgeim piirkondlik kohus, Saksamaa) palutakse tõlgendada nõukogu 12. detsembri 2001. aasta määruse (EÜ) nr 6/2002 ühenduse disainilahenduse kohta² artikli 8 lõiget 1. Selles õigusnormis – mida Euroopa Kohus ei ole veel kunagi tõlgendanud – on sätestatud, et toote välisomadused, mis on tingitud üksnes selle tehnilisest otstarbest, ei kuulu sellest määrusest tuleneva kaitse kohaldamisalasse.

2. See eelotsusetaotlus on esitatud vaidluse raames, mille pooled on kaks äriühingut, kellest ühele kuulub mitu registreeritud ühenduse disainilahendust ja teine valmistab tooteid, mis on samalaadsed nende õigustega kaitstud toodetega. Kui esimene neist esitas teise vastu hagi rikkumise lõpetamise nõudes, palus teine, et õigused, mida põhikohtuasja hageja väitel on rikutud, tunnistataks kehtetuks. Ta põhjendas oma vastuhagi selle artikli 8 lõikes 1 sätestatud kohaldamisalast väljajätmisega.

3. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimustega palutakse Euroopa Kohtul esiteks määratleda mõiste „toote välisomadused, mis on tingitud üksnes selle tehnilisest otstarbest“ selle sätte tähenduses ning teiseks määrata kindlaks, kuidas tuleb hinnata, kas asjaomastel disainilahendustel on niisugused omadused.

¹ Algeel: prantsuse.

² EÜT 2002, L 3, lk 1; ELT eriväljaanne 13/27, lk 142. Selles määruses on hiljem tehtud mõned muudatused, kuid need ei puuduta käesolevas kohtuasjas asjassepuutuvaid sätteid.

II. Õiguslik raamistik

4. Määruse nr 6/2002 põhjenduse 10 kohaselt „[e]i tohiks takistada tehnilisi uuendusi, andes disainilahenduse kaitse neile omadustele, mis on tingitud üksnes tehnilisest otstarbest. Endastmõistetavalt ei tähenda see, et disainilahendusel peavad olema esteetilised omadused. Samuti ei tohi takistada eri tootjate valmistatud toodete koostalitlusvõimet kaitse laiendamisega mehaaniliste ühenduskohtade disainilahendustele. Sellest tulenevalt tuleb disainilahenduse need omadused, mis eespool nimetatud põhjustel kaitsmisele ei kuulu, jätta disainilahenduse teiste omaduste kaitsekõlblikkuse hindamisel arvesse võtmata“.

5. Selle määruse artikkel 4 „Kaitsekõlblikkus“ on sõnastatud järgmiselt:

„1. Disainilahendust kaitstakse ühenduse disainilahendusena juhul, kui see on uudne ja eristatav.

2. Disainilahendus, mida on kasutatud või mis sisaldub mitmeosalise toote koostisosaks olevas tootes, loetakse uudseks ja eristatavaks:

- a) kui koostisosa on pärast mitmeosalisse tootesse paigutamist selle tavakasutuse käigus nähtav ja
- b) sel määral, kui need koostisosa nähtavad omadused vastavad uudsuse ja eristatavuse tunnustamise tingimustele.

[...]“

6. Määruse nr 6/2002 artikli 5 „Uudsus“ lõikes 1 on sätestatud, et „[d]isainilahendus loetakse uudseks, kui identset disainilahendust ei ole tehtud avalikkusele kättesaadavaks“.

7. Selle määruse artiklis 6 „Eristatavus“ on nähtud ette:

„1. Disainilahendus loetakse eristatavaks, kui vastava ala asjatundja üldmulje sellest erineb kõikide nende disainilahenduste jäetud üldmuljest, mis on avalikkusele kättesaadavaks tehtud [...].

2. Eristatavuse hindamisel võetakse arvesse autori vabadusastet disainilahenduse väljatöötamise käigus.“

8. Selle määruse artikli 8 „Tehnilisest otstarbest tulenevad disainilahendused ja ühenduskohtade disainilahendused“ lõikes 1 on nähtud ette, et „[ü]henduse disainilahendus ei anna kaitset nendele toote välisomadustele, mis on tingitud üksnes selle tehnilisest otstarbest“.

III. Põhikohtuasi, eelotsuse küsimused ja menetlus Euroopa Kohtus

9. DOCERAM GmbH on Saksa õiguse alusel asutatud äriühing, mis valmistab keraamilisi detaile. Ta varustab kliente, kes tegutsevad autotööstuses, tekstiilimasinate tööstuses ja masinaehituses. Talle kuulub mitu registreeritud ühenduse disainilahendust, mis kaitsevad tema intellektuaalomandiõigusi kolme erineva geomeetriaga tsentreerimistihvti osas, millest igaühel on omakorda kuut erinevat tüüpi.

10. CeramTec GmbH on samuti Saksa õiguse alusel asutatud äriühing, mis valmistab ja turustab keraamiliste tsentreerimistihvtide samu tüüpe nagu need, mida kaitstakse disainilahendustega, mis kuuluvad DOCERAMile.

11. Viimane esitas Landgericht Düsseldorfile (Düsseldorfi esimese astme kohus) hagi CeramTeci vastu, milles palus eelkõige lõpetada tema kaitstud õiguste rikkumine. Põhikohtuasia kostja esitas vastuhagi, milles palus tunnistada need õigused kehtetuks, väites, et kõnesolevate toodete välisomadused on tingitud üksnes nende tehnilisest otstarbest määruse nr 6/2002 artikli 8 lõike 1 tähenduses.

12. Landgericht Düsseldorf (Düsseldorfi esimese astme kohus) jättis DOCERAMi hagi rahuldamata ja tunnistas vaidlusalusel disainilahendused kehtetuks sel põhjendusel, et need on selle määрусega tagatud kaitse ulatusest vastavalt selle artikli 8 lõikele 1 välja jäetud, kuna disain valiti ainult tehnilise otstarbega seotud kaalutlustel.

13. DOCERAM esitas selle kohtuotsuse peale Oberlandesgericht Düsseldorfile (Düsseldorfi kõrgeim piirkondlik kohus, Saksamaa) apellatsioonkaebuse. Viimati nimetatud kohus leidis, et põhikohtuasja lahendamiseks oleks vaja teada, kas määрус nr 6/2002 artikli 8 lõikes 1 ette nähtud väljajätmise kohaldamiseks tuleb tuvastada – nagu on teatavas osas eelkõige Saksamaa õigusteooriast ja kohtupraktikast leitud –, et puuduvad alternatiivsed disainid, mis täidaksid sama tehnilist otstarvet, või teha objektiivselt kindlaks – nagu on leitud vaidlustatud kohtuotsuses –, kas taotletud otstarve oli ainus, mis määras asjaomase toote välimuse.

14. Seega otsustas Oberlandesgericht Düsseldorf (Düsseldorfi kõrgeim piirkondlik kohus, Saksamaa) 7. juuli 2016. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 15. juulil 2016, menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas toote välisomadused on tingitud üksnes toote tehnilisest otstarbest [...] määрус nr 6/2002 artikli 8 lõike 1 tähenduses – mis välistab kaitse [ühenduse disainilahenduse abil] – ka juhul, kui kujunduslikul mõjul ei ole toote disaini seisukohast mingit tähtsust, vaid ainus tegur, mis määrab disaini, on (tehniline) otstarve?

2. Millisest seisukohast tuleb juhul, kui Euroopa Kohus vastab esimesele küsimusele jaatavalt, hinnata seda, kas toote välisomadused on valitud ainult selle otstarbega seotud kaalutlustel[?] Kas „objektiivse vaateleja“ seisukoht on määrava tähtsusega ja kui jaa, siis kuidas tuleb seda määratleda?“

15. DOCERAM, CeramTec, Kreeka ja Ühendkuningriigi valitsus ning Euroopa Komisjon esitasid Euroopa Kohtule kirjalikud seisukohad. 29. juuni 2017. aasta kohtuistungil esitasid nad kõik ka suulised seisukohad.

IV. Õiguslik analüüs

A. Mõiste „toote välisomadused, mis on tingitud üksnes selle tehnilisest otstarbest“ määрус nr 6/2002 artikli 8 lõike 1 tähenduses (esimene küsimus)

1. Esimese küsimuse sisu ja esitatud väited

16. Eelotsusetaotluse esitanud kohus arwab, et põhikohtuasjas käsitletavad disainilahendused on määрус nr 6/2002 artiklites 5 ja 6 sätestatud nõuete kohaselt nii uued kui ka eristatavad.³ Tal on tekkinud küsimus, kas nende kaitse on siiski välistatud selle määрус nr 6/2002 artikli 8 lõike 1 alusel, milles on nähtud ette, et „[ü]henduse disainilahendus ei anna kaitset nendele toote välisomadustele, mis on tingitud üksnes selle tehnilisest otstarbest“, sest käsitletaval juhul on olemas disaine, mida ta nimetab „alternatiivseks“, kuna viimased täidavad sama tehnilist otstarvet nagu need disainilahendused.

17. Võttes arvesse eelotsusetaotluses esitatud teavet ja selle konteksti, näib mulle, et *esimeses eelotsuse küsimuses* palutakse Euroopa Kohtul sisuliselt kindlaks teha, kas ainuüksi niisuguste *alternatiivsete disainide* olemasolu tuvastamine võimaldab järeldada, et vaidlusalusel disainilahendusi ei määra ära mitte üksnes kõnesolevate toodete otstarve ja seega ei kuulu need selle artikli 8 lõikes 1 ette nähtud

³ Selle määрус nr 6/2002 põhjenduses 19 on ka märgitud, et „[d]isainilahendus tuleks ühenduse disainilahenduseks tunnistada vaid juhul, kui see on uudne ning teiste disainilahendustega võrreldes eristatav“.

välistamise kohaldamisalasse, *või* on seejuures asjakohaseks kriteeriumiks see, kas „*esteetilised kaalutlused*“ *või* nende toodete „*kujunduslik mõju*“⁴ sundisid loojat valima teatava disaini.⁵ Juhuks, kui Euroopa Kohus peab asjakohaseks seda viimast kriteeriumi, esitab eelotsusetaotluse esitanud kohus *teise küsimuse*, kuidas tuleb hinnata, kas toote erinevad välisomadused on valitud ainult tehniliste nõuete tõttu *või* mitte.

18. Eelotsusetaotluse esitanud kohus rõhutab, et küsimus tekitab tõsiseid kahtlusi, kui võtta arvesse lahknevaid seisukohti, millele on siiani jõutud nii õigusteoorias kui ka liikmesriikide ja Euroopa Intellektuaalomandi Ameti (EUIPO) (varem Siseturu Ühtlustamise Amet (kaubamärgid ja tööstusdisainilahendused)) otsuste tegemise praktikas, küsimuses, kuidas määruse nr 6/2002 artikli 8 lõiget 1 tuleks tõlgendada. Selles küsimuses valitsevad kaks vastandlikku õigusteooriat, mis võivad praktikas viia diametraalselt vastandlike tulemusteni.

19. *Esimese teooria* kohaselt tuleks selles õigusnormis sätestatud välistamist kohaldada üksnes siis, kui tuvastatakse, et ükski alternatiivne disain ei võimalda täita sama tehnilist otstarvet nagu asjaomane disainilahendus, sest niisuguste alternatiivide olemasolu annab tunnistust sellest, et asjaomast kuju ei valitud mitte ainult tehnilise otstarbe tõttu selle artikli 8 lõike 1 tähenduses. See tõlgendus põhineb kriteeriumil, mida tavaliselt nimetatakse „*kujude paljusus*“ ning mille kohaselt võib juhul, kui tootel on teisi kujusid, mis võivad täita sama otstarvet, selle disaini kaitsta, sest kujude arvukus näitab, et niisugusel juhul ei seadnud see otstarve toote loojale piire, vaid ta võis disainilahenduse väljatöötamisel vabalt valida ükskõik missuguse nendest kujudest.⁶ Nõnda tõlgendatuna on see õigusnorm kohaldatav – üsna harvadel – juhtudel, mil asjaomane disain on ainus, mis võib tagada soovitud tehnilise tulemuse saavutamise.

20. Oberlandesgericht Düsseldorf (Düsseldorfi kõrgeim piirkondlik kohus) märgib oma eelotsusetaotluses, et seda, et esimest väidet – mis on minu arvates leidnud toetust teatavas osas õigusteooriast eelkõige Saksamaal,⁷ Belgias⁸ ja Prantsusmaal⁹ – on kasutatud, näitab hästi mitte üksnes siseriiklik kohtupraktika nii Saksamaal kui ka teistes liikmesriikides,¹⁰ vaid ka EUIPO praktika¹¹. Euroopa Kohtule esitatud seisukohtadest ilmneb, et DOCERAM on ainus pool, kes pooldab käesolevas kohtuasjas seda seisukohta.

4 Seda viimast väljendit on kasutatud selles eelotsuse küsimuses, eelnev esineb eelotsusetaotluse põhistuses.

5 CeramTeci sõnul on teisisõnu tarvis teada, kas selle artikli 8 lõike 1 kohaldatavuse väljaselgitamisel on tingimata vaja „analüüsida [põhi]kohtuasja raames ammendavuse huvides, kas disaini osas ei ole ühtegi mõeldavat alternatiivi, ehk täpsemalt, kas kõik mõeldavad alternatiivsed väliskujud sobivad teistsuguse või vähesema tehnilise otstarbe korral, *või* kas [selles õigusnormis] sätestatud välistamispõhjus on kohaldatav ka siis, kui välisomadused on tingitud ainult vajadusest saavutada konkreetne tehniline lahendus ja esteetilistel kaalutlustel ei olnud seega tähtsust“ (kohtujuristi kursiiv).

6 Vt eelkõige allikad, mis on märgitud käesoleva ettepaneku punktile 20 lisatud joonealustes märkustes.

7 Vt eelkõige Ruhl, O., „*Gemeinschaftsgeschmacksmuster – Kommentar*“, Carl Heymanns Verlag, Köln, 2. tr, 2010, lk 222, punkt 22. Näib, et seda lähenemist pooldas ka Saksamaa valitsus, kui ta võttis üle liidu õigusnormi, mis on samalaadne kõnealuse artikli 8 lõikega 1 (vt Koschtial, U., „Design law: individual character, visibility and functionality“, *International Review of Intellectual Property and Competition Law*, 2005, nr 3, lk 308).

8 Vt Kaesmacher, D. ja Duez, L., „Le nouveau règlement (CE) n° 6/2002 sur les dessins ou modèles communautaires“, *J.T.D.E.*, 2002, nr 92, lk 186, punkt 15; Massa, C.-H. ja Strowel, A., „Community Design: Cinderella Revamped“, *E.I.P.R.*, 2003, kd25 (2), lk 72, ning De Visscher, F., „La protection des dessins et modèles“, *Guide juridique de l'entreprise*, Kluwer, Brüssel, 2e édition, 2005, punkt 370, milles on märgitud, et kujude paljususe kriteeriumi kohaldati samasuguse õigusnormi suhtes, mis eksisteeris varem Beneluxi süsteemis (vt viimasena 20. juunil 2002 muudetud Beneluxi ühtse disainilahenduste seaduse artikli 2 lõike 1 punkt a).

9 Vt eelkõige Passa, J., „*Droit de la propriété industrielle, Tome 1: Marques et autres signes distinctifs, dessins et modèles*“, L.G.D.J., Paris, 2e édition, 2009, punktid 708–712, ja Binctin, N., „*Droit de la propriété intellectuelle – Droit d'auteur, brevet, droits voisins, marque, dessins et modèles*“, L.G.D.J., Paris, 2e édition, 2012, punkt 296.

10 Viidatakse kahele Saksa kohtuotsusele (järgmiselt: „OLG Düsseldorf, GRUR-RR 2012, 200 (205)– Tablet-PC; LG Düsseldorf, Beck RS 2015, 05506“) ja Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (apellatsioonikohus (Inglismaa ja Wales) (tsiviilkoda), Ühendkuningriiki) otsusele Landor & Hawa International Ltd vs. Azure Designs Ltd [2006] EWCA Civ 1285, punktid 30 jj. Märgin, et selle teooriaga on nõustunud ka Hispaanias (vt eelkõige Juzgado de lo Mercantil n° 2 de Alicante (Alicante kaubanduskoda nr 2, Hispaania) 28. novembri 2012. aasta otsus nr 2: Jose Antoniyo Hostel Drap SL vs. Napkings SL, 2. õiguslik põhjendus).

11 Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab teiste hulgas Siseturu Ühtlustamise Ameti tühistamisosakonna 3. aprilli 2007. aasta otsusele nr ICD 3150: Lindner Recyclingtech vs. Franssons Verkstäder, punkt 20. Täpsustan, et see otsus muudeti appellatsiooniasemes ära otsusega, millele on viidatud käesoleva ettepaneku 13. joonealuses märkuses.

21. Eelnimetatud teooriaga *võistleva teooria* kohaselt tuleks määruse nr 6/2002 artikli 8 lõikes 1 sätestatud välistamist kohaldada, kui disaini asjaomased välisomadused on tingitud ainult vajadusest arendada teatavat tehnilist lahendust ja esteetilised kaalutlused on täiesti tähtsusetud, sest muidu ei oleks loominguulist tegevust, mis vääraks kaitset disainilahendusi käsitlevate normide alusel. See teooria, mis on seotud „*põhjuse*“ kriteeriumiga, eeldab, et tehakse kindlaks põhjus, miks toote väljaarendaja valis vaidlusaluse omaduse.¹² Nii tõlgendatuna on selle artikli 8 lõige 1 kohaldatav kõikidel juhtudel, mil konkreetse tehnilise otstarbe saavutamise vajadus oli ainus asjaolu, mille tõttu asjaomane disain valiti, ning toote välimusel või esteetilisel kvaliteedil ei olnud tähtsust, ning see, kas on olemas alternatiivseid disaine, mis võivad täita sama otstarvet, ei ole määrava tähtsusega.

22. Ehkki need eelnevad seisukohavõtud ei ole mõistagi Euroopa Kohtule siduvad, rõhutan, et olles minevikus toetanud pigem kujude paljususe teooriat, on EUIPO oma hilisemas otsuste tegemise praktikas¹³ valinud põhjuse teooria, leides, et määruse nr 6/2002 artikli 8 lõikes 1 on keelatud kaitsta toote välisomadusi, mis on valitud ainult eesmärgiga saavutada see, et toode täidaks oma tehnilist otstarvet, – erinevalt omadustest, mis on vähemalt teataval määral valitud eesmärgiga parandada toote välimust, ja neid saab kaitsta.¹⁴ Näib, et samamoodi on kohtupraktika arenenud Prantsusmaal¹⁵ ja Ühendkuningriigis¹⁶. Käesolevas kohtuasjas on nii CeramTec kui ka Kreeka ja Ühendkuningriigi valitsus ning komisjon¹⁷ avaldanud toetust sellele teooriale. Niisugune on ka minu seisukoht põhjustel, mis on järgnevalt ära toodud.

2. Väljapakutud tõlgenduse alus

23. Kõigepealt võib tõdeda, et vastupidi DOCERAMi väitele ei anna määruse nr 6/2002 sätete sõnastus mingit teavet, mis aitaks otseselt vastata esimesele eelotsuse küsimusele, sest selle artikli 8 lõikes 1 kasutatud mõistet „toote välisomadused, mis on tingitud üksnes selle tehnilisest otstarbest“ ei ole määratletud ning sätestatud ei ole ühtegi hindamiskriteeriumi. Eelkõige ei ole üldse mainitud kriteeriumi, mille kohaselt peavad puuduma asjaomase toote alternatiivsed disainid, millest lähtuvad kujude paljususe teooria pooldajad.

12 Vt eelkõige Stone, D., „Le droit européen des dessins et modèles a 10 ans“, *Magazine de l'OMPI*, 2013, nr 6, lk 18, ning Brancusi, L., „Article 8 CDR“, *Community Design Regulation (EC) No 6/2002 – A Commentary*, sous la direction de G.N. Hasselblatt, C.H. Beck, München, 2015, lk 137 jj, punktid 34–48.

13 St alates Siseturu Ühtlustamise Ameti kolmanda apellatsioonikoja 22. oktoobri 2009. aasta otsusest asjas R 690/2007-3: Lindner Recyclingtech vs. Franssons Verkstäder kohta, nn Chaff cutters. Rõhutan, et selle otsuse peale esitati hagi ja apellatsioonkaebus, millega seoses ei ole Üldkohus ega Euroopa Kohus võtnud seisukohta selle artikli 8 kohaldamise kohta sisulistes küsimustes (vt kohtumäärused, 10.5.2010, Franssons Verkstäder vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Lindner Recyclingtech (Hekslimasinad), T-98/10, ei avaldata, EU:T:2010:180, ning 9.9.2010, Franssons Verkstäder vs. Siseturu Ühtlustamise Amet ja Lindner Recyclingtech, C-290/10 P, ei avaldata, EU:C:2010:511).

14 Vt Siseturu Ühtlustamise Ameti eespool nimetatud otsus asjas R 690/2007-3 (13. joonealune märkus), punktid 28 jj, eelkõige punktid 35 ja 36. „Alternatiivsete kujude“ kriteerium lükati sõnaselgelt tagasi EUIPO juhistega, mis käsitlevad registreeritud ühenduse disainilahenduste kehtetuks tunnistamise taotlusi, selle 1. veebruari 2017. aasta redaktsioonis, lk 30, punkt 5.3.3, milles on viidatud eelkõige Siseturu Ühtlustamise Ameti kolmanda apellatsioonikoja 27. jaanuari 2016. aasta otsusele liidetud asjades R 1517/2014-3 ja R 2114/2014-3, nn Hoses (vt punkt 65). Areng, mida on kirjeldanud Barber Giner, T., „Estética y funcionalidad: alcance de la prohibición del diseño funcional en la legislación nacional y comunitaria“, *Diario La Ley*, nr 8422, XXXV aasta, 17.11.2014, lk 768–770, ja Brancusi, L., „Design determined by the product's technical function: arguments for an autonomous test“, *E.I.P.R.*, 2016, kd38 (1), lk 25 jj.

15 Vt eelkõige Greffe, F. ja Greffe, P., „*Traité des dessins et des modèles – France, Union européenne, Suisse, continent américain*“, LexisNexis, Paris, 9e édition, 2014, punktid 155–186, ning Raynard, J., Py, E. ja Tréfigny, P., „*Droit de la propriété industrielle*“, LexisNexis, Paris, 2016, punktid 534–536.

16 Ühendkuningriigi valitsus märgib, et positiivse õiguse hetkeseis vastab Siseturu Ühtlustamise Ameti eespool (13. joonealune märkus) viidatud otsusele asjas R 690/2007-3, pidades silmas High Court of Justice'i (England & Wales) (kõrgem kohus (Inglismaa ja Wales)) otsust kohtuasjas Dyson Ltd v.s Vax [2010] EWHC 1923 (Pat), punktid 23–31.

17 Komisjon leiab, et alternatiivsete disainide olemasolu tuleb tegurite hulgas, mis näitavad selle kuju esteetilist väärtust, mida asja lahendav kohus peab hindama, siiski arvesse võtta. Vt ka käesoleva ettepaneku punkt 64.

24. Vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktikale tuleneb liidu õiguse ühetaolise kohaldamise nõudest, et kui liidu õigusnorm ei viita konkreetse mõiste puhul liikmesriikide õigusele, tuleb seda mõistet tõlgendada autonoomselt, võttes arvesse liidu õigusakti üldist ülesehitust, eesmärki ja tekkelugu.¹⁸

25. Määruse nr 6/2002 *üldise ülesehituse* kohta märkin, et selle määruse põhjenduses 10 on huvitav, kuid põgus selgitus selle kohta, kuidas tuleb artikli 8 lõiget 1 mõista, märkides, et „[e]i tohiks takistada tehnilisi uuendusi, andes disainilahenduse kaitse neile omadustele, mis on tingitud üksnes tehnilisest otstarbest. Endastmõistetavalt ei tähenda see, et disainilahendusel peavad olema esteetilised omadused“.

26. Käsitlen hiljem seda, mida tähendab nimetatud põhjenduse osutatud lause esimene osa, seoses artikli 8 lõike 1 eesmärkidega.¹⁹ Selle lause teise osa kohta²⁰ märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et põhjuse teooria vastased väidavad, et see teooria, mille puhul lahutatakse toote puhtalt tehnilised omadused kaunistuslikest omadustest, on vastuolus põhimõttega, mille kohaselt ei ole disainilahenduse kaitsmiseks nõutav, et see oleks esteetiline.

27. Niisugust nõuet ei ole küll samuti sõnaselgelt sätestatud määruse nr 6/2002 artiklites 4–6, millega on kehtestatud tingimused, millest ühenduse disainilahendusest tulenev kaitse sõltub. Samamoodi on selle määruse põhjenduse 10 esimese lause lõpus täpsustatud, et selle artikli 8 lõikes 1 ette nähtud keeldumisalusest ei tule järeldada, et disainilahendustena võib kaitsta ainult esteetiliste omadustega kujusid. Väljend „ei tähenda see, et disainilahendusel peavad olema esteetilised omadused“, tähendab minu arvates ainult seda, et kaitsmiseks ei ole tingimata vaja, et asjaomase toote välimus oleks esteetiline.

28. Ma arvan nagu ka CeramTec ning Kreeka ja Ühendkuningriigi valitsus, et isegi juhul, kui asjaomase toote esteetilised omadused ei kujuta endast kaitse andmise hindamisel määravat hindamiskriteeriumi, oleks ekslik sellest asjaolust järeldada, et ühenduse disainilahendusega ei kaitsta toodete visuaalset aspekti. Nagu Siseturu Ühtlustamise Amet – millest on saanud EUIPO – on märkinud,²¹ ilmneb esiteks määruse nr 6/2002 artikli 3 punktis a defineeritud mõiste „disainilahendus“ määratlusest, milles on sõnaselgelt mainitud toote „välimust“,²² ja teiseks nii selle artikli 4 lõikes 2²³ kui ka selle põhjenduses 12²⁴ sätestatud nähtavuse nõuetest, et välimuse analüüs on – olenemata konkreetsest kasust, mida see välimus toob,²⁵ – ühenduse disainilahendusega tagatud õiguste saamisel määrava tähtsusega.²⁶ Lisan, et visuaalset aspekti rõhutatakse ka selle määruse artikli 10 lõikes 1, milles on nõutud, et asjaomane toode oleks eristatav eelnevatest toodetest, mida kaitstakse.²⁷

18 Vt eelkõige kohtuotsused, 9.3.2017, Pula Parking (C-551/15, EU:C:2017:193, punkt 42), ning 7.9.2017, Schottelius (C-247/16, EU:C:2017:638, punkt 31).

19 Vt käesoleva ettepaneku punktid 38 jj.

20 Täpsustan, et märke kõnesoleva lause lõpus põhjenduse 10 prantsuskeelses versioonis, mis on käesoleva ettepaneku originaalkeel, kujutab endast saksakeelse versiooni teist lauset, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab.

21 Vt Siseturu Ühtlustamise Ameti eespool (13. joonealuses märkuses) viidatud otsus asjas R 690/2007-3, punkt 34.

22 „Disainilahendust“ on selles määratletud nii, et see on „toote või selle osa välimus, mis tuleneb eelkõige toote enese ja/või selle kaunistuste joonte, piirjoonte, värvide, kuju, struktuuri ja/või materjali omadustest“.

23 Vt viide käesoleva ettepaneku punktis 5.

24 Selle põhjenduse 12 kohaselt „[e]i tohiks k]aitset [...] laiendada neile koostisosadele, mis ei ole toote tavapärase kasutuse käigus nähtavad, ega selliste osade omadustele, mis ei ole pärast osa monteerimist nähtavad [...]“.

25 Ühendkuningriigi valitsus kasutas samuti sõna „kasu“ – kusjuures tuleb täpsustada, et seda ei ole määruses nr 6/2002 –, et käsitleda – nagu siin – küsimust, kas disainilahendus suudab tõesti muuta toote tänu välimusele ligitõmbavamaks.

26 Vt selle kohta kohtuotsus, 21.9.2017, Easy Sanitary Solutions – EUIPO vs. Group Nivelles (C-361/15 P ja C-405/15 P, EU:C:2017:720, punktid 62 jj).

27 Selle lõike 1 kohaselt „[h]õlmab ü]henduse disainilahendusest tulenev kaitse [...] kõiki disainilahendusi, mis jätavad asjatundjale ühesuguse üldmulje“.

29. Seepärast on minu arvates määruse nr 6/2002 põhjenduse 10 sõnastusega kooskõlas tõlgendada selle artikli 8 lõiget 1 nii, et see ei puuduta mitte juhtumeid, mil kõnesolevad omadused on ainus vahend, mis tagab, et toode täidab oma otstarvet, vaid ka juhtumeid, mil vajadus saavutada see otstarve on ainus tegur, mis nende omaduste valimist seletab. Teisisõnu arvan, et tuleb asuda seisukohale, et toote välisomadused on tingitud ainult eesmärgist saavutada teatav tehniline lahendus – ja kuuluvad seega artikli 8 lõikes 1 sätestatud välistamise kohaldamisalasse –, kui ilmneb, et muud ja eelkõige visuaalsed kaalutlused ei mänginud asjaomase disainilahenduse valimisel mingit rolli. Põhiküsimus on, kus lõppevad toote tehnilise otstarbega seotud vormilised piirangud ja kus algab selle looja otsustusvabadus.²⁸

30. Asjaolu, et viimati viidatud õigusnormis on nähtud ette erand – mille tõttu tuleb seda eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul tõlgendada kitsalt –, ei sea minu analüüsi kahtluse alla. Ainuüksi selle tõttu ei saa nõustuda kriteeriumiga – käsitleta val juhul kujude paljususe kriteeriumiga, mis mõistagi piirab veelgi nende juhtumite arvu, mil välistamine on kohaldatav,²⁹ –, millel ei ole ilmselget õiguslikku alust ei määruse nr 6/2002 tekstis endas ja mis ei tulene ka selle ettevalmistavatest materjalidest ja eesmärkidest niisugustena, nagu need on kindlaks määranud liidu seadusandja.

31. Tõlgendust, mille ma soovitan valida, kinnitab minu arvates määruse nr 6/2002 ja konkreetsemalt selle artikli 8 lõike 1 *ettevalmistavate materjalide* uurimine.

32. CeramTec väidab, et kujude paljususe kriteeriumi ei tule kohaldada sel põhjusel, et ettepanekut võtta see liidu õigusnormidesse üle ei järgitud. Kreeka valitsus esitab samuti terve rea argumente, mis põhinevad selle määruse ettevalmistavatel materjalidel.

33. Selles küsimuses märgin, et oma 1991. aasta rohelises raamatus disainilahenduste kaitse kohta selgitas komisjon, et kaitse on välistatud omaduste puhul, mis on tingitud üksnes asjaomase toote tehnilisest otstarbest, – reegel, mis eksisteeris enamikes liikmesriikides juba varem,³⁰ – ja seda märkustega, mille sisu näib kõikuvat kujude paljususe teooria ja põhjuse teooria vahel ning mis on minu arvates seotud vastavalt sellega, et toote lõppkuju puhul puudusid alternatiivsed disainid ning selle väljatöötamisel ei andnud looja oma loomingulist panust.³¹

34. Komisjoni esialgses 1993. aasta ettepanekus, mille tulemusena võeti vastu määrus nr 6/2002, kandis artikli 9 lõige 1 (nüüd selle määruse artikli 8 lõige 1) pealkirja „Mittemeleevaldsed tehnilised disainilahendused [...]“ ning oli sõnastatud järgmiselt: „Ühenduse disainilahendusena ei tohi kaitsta disainilahendust, milles otstarve ei jäta mingit vabadust toote välimuse meelevaldsete omaduste valimisel“.³²

28 Konkreetset võib tehniline otstarve näiteks olla suunatud sellele, et tagada suurem haakuvus, mugavus, kasutajasõbralikkus, tõhusus või turvalisus, mida ornamentaalsete, dekoratiivsete, esteetiliste või väljamõeldud vormide väljatöötamine ei taga (vt Cohen, D., „Le droit des dessins et modèles, Droit communautaire, droit international, droit français et autres droits étrangers“, Economica, Paris, 2e édition, 2004, punkt 65, ning Greffe, F. ja Greffe, P., *op. cit.* 15. joonealuses märkuses, punkt 159).

29 Vt käesoleva ettepaneku punkt 19.

30 Mõne varasema siseriikliku korra kohta vt eelkõige Mouncif-Moungache, M., „Les dessins et modèles en droit de l'Union européenne“, Thèse, Bruylant, Brüssel, 2012, lk 121 jj.

31 1991. aasta juunis avaldatud töödokument (III/F/5131/91-FR), lk 65, punkt 5.4.6: „Kui tehnilise tulemus saab saavutada *ainult teatava kujuga*, ei saa disainilahendust kaitsta. Seevastu juhul, kui loojal on *valik mitme kuju vahel*, et saavutada soovitud tehniline tulemus, võib asjaomaseid omadusi kaitsta. Nii mõistetuna vastab välistamine [...] täpselt autoriõigusi käsitlevates õigusaktides ette nähtud dihhotoomiaale idee-väljendus. Tegelikult tähendab see, et kui toote väljatöötamisel ei ole valikut, et saavutada teatav tulemus, ei esine mingit isiklikku loometegevust ning seepärast ei ole midagi kaitsta“ (kohtujuristi kursiiv).

32 Vt 3. detsembril 1993 esitatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse ühenduse disainilahenduse kohta ettepanek (KOM(93) 342 (lõplik), lk 70). Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee seadis termini „meelevaldne“ kasutamise kahtluse alla (vt 22. veebruari 1995. aasta arvamus, EÜT 1995, C 110, lk 14, punkt 5.7).

35. Selle määruse ettepaneku seletuskirjas³³ ja selle artikli 9 lõike 1 kommentaaris³⁴ on kõigepealt täpsustatud, et toote esteetiline aspekt ei ole iseenesest määrava tähtsusega, sest nii disainilahendusi, millega taotletakse teatavat esteetilisest tulemust, kui ka need, mis täidavad konkreetset otstarvet, võib ühtemoodi kaitsta. Nendes kohtades on rõhutatud eelkõige, et ühenduse disainilahendusest tulenevast kaitsest keeldutakse nendel harvadel juhtudel, mil „kuju sõltub otstarbest ega sa olla erinev“, sest loojal ei ole sel juhul toote väljatöötamisel „mingit vabadust“ ning ta ei saa [seega] väita, et tulemus on tema isikliku loometöö vili“ ja et see disainilahendus on „eristatav“.³⁵

36. Lisaks ilmneb 1999. aasta muudetud ettepanekust,³⁶ et määruse nr 8 lõike 1 praegust sõnastust kohandati direktiivi 98/71/EÜ disainilahenduste õiguskaitses kohta³⁷ artikli 7 lõike 1 sõnastusega – direktiiv, mille eesmärk on ühtlustada liikmesriikide õigusaktid selles valdkonnas.³⁸ Direktiivi 98/71 ettevalmistavad materjalid kinnitavad aga, et asjaolu, et loojal ei ole toote väljatöötamisel otsustusvabadust, ja asjaolu, et valitud kuju dikteeris ainult tehniline otstarve, on algusest peale tajutud kui tegureid, mis on kaitsest keeldumisel määrava tähtsusega, ning seda nii direktiivi 1993. aastal esitatud esialgses ettepanekus³⁹, kui ka 1996. aasta muudetud ettepanekus⁴⁰.

37. Mulle tundub, et eespool nimetatud eelnõudes ei ole asjakohaseks peetud alternatiivsete disainide olemasolu kriteeriumi või kujude paljususe kriteeriumiga ühtegi samalaadset kriteeriumi, vaid eelistatud on põhjuse kriteeriumi. Ei ole nimelt sugugi nõutud, et asjaomane omadus oleks *ainus vahend*, tänu millele saab soovitud tehnilise otstarbe saavutada. Niisugust välistamist, nagu on nähtud ette määruse nr 6/2002 artikli 8 lõikes 1, põhjendatakse peamiselt sellega, et väljatöötaja ei saanud toote välimusele avaldada mingit loominguist laadi mõju, teades, et disainilahendusest tulenevat kaitset õigustab ainult lisaväärtus, mis tuleneb selle otstarbega seotud sõltumatust intellektuaalsest pingutusest. Näib, et ka EUIPO on oma viimaseaegses otsustuspraktikas pigem pannud rõhku küsimusele, kas loojal oli või ei olnud asjaomase toote väljatöötamisel teatav vabadus.⁴¹

33 Seletuskirja punkti 8.2 (KOM(93) 342 (lõplik), lk 9) kohaselt „on disainilahendused toote välisomadused, mida on võimalik meeltega tajuda. Arvesse ei võeta ühtegi esteetilisest kriteeriumi. Esteetilisi ja funktsionaalseid disainilahendusi võib ühtemoodi kaitsta. Kaitsta ei saa siiski omadusi, mis on tingitud toote tehnilisest otstarbest ega jäta meelevaldsete elementide väljatöötamisel mingit vabadust [...]“.

34 Selle õigusnormi kommentaari kohaselt „ei tehta määruks vahet esteetiliste ja funktsionaalsete disainilahenduste vahel ja neid kaitstakse ühtemoodi. Äärmuslikel juhtudel järgib kuju otstarvet ega saa olla erinev. Looja ei saa sel juhul väita, et tulemus on tema loometöö vili. Disainilahendus ei ole sel juhul eristatav ega anna õigust kaitsele. [...] See õigusnorm välistab kaitse niisiis ainult määral, mil ei ole mingit vabadust tuua sisse meelevaldsete elemente“ (KOM(93) 342 (lõplik), lk 18).

35 Ka on selle ettepaneku põhjenduses 9 silmas peetud „disainilahendusi, mis on loodud, et täita funktsionaalne nõue, ega jäta loojale mingit võimalust lisada erinevaid või meelevaldsete omadusi“, (lk 63) ning selle artikli 27 lõikes 1 on mainitud „juhtumit, mil disainilahenduse eristatav omadusi ei saa kaitsta, sest need on tingitud täielikult tehnilisest otstarbest, mis ei jäta mingit vabadust töötada välja meelevaldne disainilahendus“ (lk 27).

36 Vt 21. juunil 1999 esitatud nõukogu määruse (EÜ) ühenduse disainilahenduse kohta muudetud ettepanek (KOM(1999) 310 (lõplik)), artiklit 9 käsitlevad seisukohad.

37 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 1998. aasta direktiiv (EÜT 1998, L 289, lk 28; ELT eriväljaanne 13/21, lk 120).

38 Õigusaktid, mille toime on piiratud asjaomase liikmesriigi territooriumiga, – vastupidi määrusega nr 6/2002 kehtestatud süsteemile (vt selle määruse põhjendused 1–6).

39 Selle 3. detsembril 1993 esitatud direktiivi esialgse ettepaneku (KOM(93) 344 (lõplik)) artikli 7 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt: „Disainilahenduse registreerimisest ei tulene õigusi, kui tehnilise otstarbe saavutamise ei jäta mingit vabadust toodete välimuse meelevaldsete omaduste osas“, ning selle seletuskirja kohaselt „õhutatakse konkurssi sektorites, kus disainilahendustel ei ole õigust kaitsele, näiteks seepärast, et vajadus, et toode täidaks tehnilist otstarvet, ei jäta loojale vabadust“ (vt lk 14 ja lk 23).

40 Vt 21. veebruaril 1996 esitatud direktiivi muudetud ettepanek (KOM(96) 66 (lõplik)) artikli 7 lõike 1 kommentaar, milles on märgitud, et „[i]segi kui seda, kas disainilahendusel on või ei ole esteetiline mõõde, ei võeta arvesse selle üle otsustamisel, kas see vastab ettepanekus asjakohaseks peetud kaitse tingimustele, pidasid teatavad isikud vajalikuks lisada sätte, milles on nähtud ette, et kaitset ei tohiks tagada nendel äärmiselt harvadel juhtudel, mil kuju on tingitud otstarbest. Komisjon leidis, et väljenduda tuleb selgemalt, võttes arvesse eelkõige lõike 2 muutmise ettepanekut“ (lk 8). Selle artikli 7 lõikes 1 on nüüd nimetatud „toote välisomadusi, mis on tingitud üksnes selle tehnilisest otstarbest“, – väljend, mis on võetud üle määruse nr 6/2002 artikli 8 lõikesse 1.

41 Vt Brancusi, L., „Article 8 CDR“, *op. cit.* 12. joonealuses märkuses, lk 140, punkt 47, ning viimane lähenemine, mida on nimetatud „paindlikumaks“ ja mida on kirjeldatud komisjoni palvel tehtud uuringu aruandes, mis kannab 3. juuni 2016. aasta kuupäeva, *Legal review on industrial design protection in Europe*, lk 89, 91 ja 92.

38. Mis puudutab selle määruse ja eelkõige artikli 8 lõikega 1 taotletavaid *eesmärke*, siis ei ole pooled vastu väelnud asjaolule – mida minu arvates ei saa ka eitada –, et selle sättega püütakse peamiselt takistada, et ainult toote tehnilise otstarbega seotud omadused „monopoliseeritakse“⁴² nende disainilahendustena kaitsmisega,⁴³ ning vältida seda, et „takista[takse] tehnilisi uuendusi“⁴⁴ sellega, et see kaitse vähendab tehniliste lahenduste kättesaadavust teistele ettevõtjatele.⁴⁵ Püüd tasakaalu poole ühelt poolt uuenduste ja loomingulisuse kaitse ning teiselt poolt õiglase ja kõigile ühenduse ettevõtjatele kasu toova konkurentsi vahel on tõesti olnud üks seadusandja eesmärke.⁴⁶

39. Lisaks ilmneb määruse nr 6/2002 ettevalmistavatest materjalidest, et selle artikli 8 lõike 1 teine eesmärk on näidata ära piir patente käsitlevate õigusnormide ja disainilahendusi käsitlevate sätete vahel.⁴⁷ Tehniliste uuenduste võimalik kaitse peab nimelt kuuluma esimeste õigusnormide kohaldamisalasse,⁴⁸ kui on täidetud patendiga kaitsmise tingimused. Nagu CeramTec rõhutab, võib patendi saamine olla teatavatel juhtudel raskem – sest selleks omandiõiguseks on vaja tõendada, et tegemist on leiutisega, mis vastab väga rangetele nõuetele,⁴⁹ – ja vähem kasulik, sest tagatava kaitse kestus võib olla lühem kui disainilahendustega tagatava kaitse kestus.⁵⁰ Seega tuli oht, et patentide vallas kehtivatest õigusnormidest hiilitakse mööda, hoida ära seeläbi, et keelatakse tehnilist laadi lahenduste kaitsmine disainilahendustena.

40. See, kui otsustatakse niisuguse kriteeriumi kasuks, mis nagu kujude paljusus piirab tugevalt artikli 8 lõikes 1 sätestatud välistamise kohaldamisala,⁵¹ võib minu arvates aga võtta sellelt õigusnormilt kogu tema kasuliku mõju ja takistada nii eespool nimetatud eesmärkide saavutamist, sest võimaldatakse saada omandiõigus kujudele, mis on puhtalt tehnilist laadi, kuid millel on variante.⁵²

41. Ma arvan nagu ka CeramTec ja Ühendkuningriigi valitsus, et toote välisomadusi on peaaegu alati võimalik muuta vähesel, kuid piisaval määral,⁵³ kahjustamata sellega soovitud tehnilist otstarvet. Seega võib juhtuda, et disainilahenduste kaitse abil monopoliseeritakse tehnilise lahenduse mitu või isegi kõik mõeldavad kujud, mis takistab tehnoloogilist uuendust, mida määrusega nr 6/2002 püütakse soodustada. Kui valida kriteerium, mida pooldab DOCERAM, oleks ainult ühel ettevõtjal võimalus saavutada see, et toote erinevaid kujusid kaitstakse mitme disainilahenduse registreeringuga ning saavutab seeläbi ainult talle tagatud kaitse, mis on praktikas samaväärne patendi abil kaitsmisele, kuid mille puhul ei kehti sellega seotud piiranguid, hiilides nendest seega mööda.

42 Esialgse ettepaneku seletuskirja punkti 8.2 (KOM(93) 342 (lõplik), lk 9) kohaselt „ei saa omadusi, mis on tingitud toote tehnilisest otstarbest [...], kaitsta nii, et tehnilised otstarbed monopoliseeritakse disainilahenduse kaitsega“.

43 Märgin, et samasugusele eesmärgile oli viidatud määruse nr 6/2002 artikli 110 lõikes 1, mille esialgses sõnastuses oli nimetatud juhtumit, mil „välimus tingib kaitstud disainilahenduse“, kuid mis kaotati siiski õigusloomeprotsessi jooksul. Selle kohta vt minu ettepanek, liidetud kohtuasjad Acacia ja D'Amato (C-397/16 ja C-435/16, EU:C:2017:730, punktid 38 jj).

44 Vt määruse nr 6/2002 põhjenduse 10 esimene lause.

45 Komisjon rõhutab oma seisukohtades õigesti, et disainilahendustena kaitsmise välistamine välisomaduste puhul, mille eesmärk on ainult teatava tehnilise lahenduse saavutamine, tagab vaba konkurentsi nende toodete tarnijate vahel, milles on niisugust tehnilist lahendust kasutatud.

46 Vt esialgse ettepaneku seletuskirja 9. jagu (KOM(93) 342 (lõplik), lk 10) ja määruse nr 6/2002 põhjendus 7.

47 Nende õigusnormide koosseksisteerimist kinnitab määruse nr 6/2002 põhjendus 31 ja artikkel 96. Vt ka roheline raamat disainilahenduste kaitse kohta, *op. cit.* 31. joonealuses märkuses, lk 65, punkt 5.4.6.1.

48 Esialgse ettepaneku seletuskirja punkti 8.2 (KOM(93) 342 (lõplik), lk 9) kohaselt „võib omadusi, mis on tingitud toote tehnilisest otstarbest [...], kaitsta patente või kasulikke mudeleid käsitlevate õigusaktidega, kui niisuguse kaitse saamise tingimused on täidetud“.

49 Konkreetset peab leiutis Münchenis 5. oktoobril 1973 allkirjastatud Euroopa patentide väljaandmise konventsiooni (edaspidi „Müncheni konventsioon“) artiklite 52–57 kohaselt olema uus, omama leiutustaset ja olema tööstuslikult kasutatav; konventsiooni tekst on kättesaadav järgmisel veebiaadressil: <http://www.epo.org/law-practice/legal-texts/html/epc/2013/f/ma1.html>.

50 St Euroopa patendi puhul põhimõtteliselt 20 aastat (vt Müncheni konventsiooni artikkel 63) ja registreeritud ühenduse disainilahenduste puhul kuni 25 aastani (vt määruse nr 6/2002 artikkel 12), nagu see on põhikohtuasjas.

51 Vt käesoleva ettepaneku punkti 19 lõpp.

52 Vt ka Siseturu Ühtlustamise Ameti eespool (13. joonealuses märkuses) viidatud otsus asjas R 690/2007-3, punktid 28 ja 30, ning Brancusi, L., „Article 8 CDR“, *op. cit.* 12. joonealune märkus, lk 136 ja 137, punkt 33.

53 Vastavalt määruse nr 6/2002 artikli 5 lõikele 2, mille kohaselt loetakse disainilahendused identseks ja seega mittekaitstavaks, kui nende omadused erinevad vaid ebaoluliste üksikasjade poolest.

42. CeramTec väidab selles küsimuses, et põhikohtuasja asjaoludel, st olukorras, kus DOCERAM taotles kaitset tsentreerimistihvti kuju 17 variandile, mis põhinesid kolmel erineval põhimudelil, ei jätnud ta sel turul tegutsevatele ettevõtjatele mingit võimalust kasutada nende toodete alternatiivseid kujusid, sest reljeefkontaktkeevituse puhul ei ole rohkem kujusid, mis oleksid tehniliselt kasutatavad ja jätaksid tootest teistsuguse üldmulje, nagu on nõutud selle määruse artikli 6 lõikes 1.

43. Lõpuks rõhutan, et tõlgendusel, mida ma siin soovitan, on see eelis, et see on kooskõlas *kohtupraktikaga*, mille Euroopa Kohus on välja töötanud *kaubamärkide valdkonnas*.⁵⁴ Vastupidi sellele, mida näib väitvat CeramTec, ei saa seda kohtupraktikat minu arvates niisugusena üle kanda käesolevale kohtuasjale, võttes arvesse erinevusi liidu kaubamärgiõiguse ja disainilahendusi reguleeriva õiguse süsteemide vahel.⁵⁵ Arvestades aga siiski asjaolu, et määruse nr 6/2002 artikli 8 lõikega 1 samalaadseid sätteid on ka esimeses nimetatud süsteemis⁵⁶ – ehkki need ei ole täpselt samamoodi sõnastatud –,⁵⁷ ja võttes arvesse „sugulussidemeid“ nende kahe õigusnormide kategooria vahel,⁵⁸ on minu arvates võimalik ja isegi sobiv võtta seisukoha kujundamisel seda kohtupraktikat arvesse ja esitada käsitletaval juhul analoogiline arutluskäik.

44. Selles küsimuses meenutan, et kaubamärgist tuleneva kaitse kohta on Euroopa Kohus otsustanud, et eespool viidatud liidu õigusnormidega – mis vastavad sisuliselt määruse nr 6/2002 artikli 8 lõikele 1 – püütakse vältida ühele ettevõtjale toote nende tehniliste lahenduste või kasulike omaduste monopoli andmist, mida kasutaja võib konkurentide toodete puhul otsida.⁵⁹ Nagu ma juba eespool märkisin,⁶⁰ näib see olevat ka põhjus, miks on ühenduse disainilahendusest tulenev kaitse artikli 8 lõikes 1 kirjeldatud asjaoludel välistatud.

45. Euroopa Kohtu mitmest kohtuotsusest kaubamärkide valdkonnas ilmneb, „et ainult kauba kujust koosnevat tähist ei saa [tõlgendatud õigusnormide alusel] registreerida, kui on tõendatud, et kuju peamised funktsionaalsed omadused seonduvad üksnes tehnilise tulemusega“. Euroopa Kohus on täpsustanud, et „kui tõendatakse, et on olemas muid kujusid, mis võimaldavad saavutada samasuguse tehnilise tulemuse, ei saa see siiski kõrvaldada [kuju, mis on vajalik tehnilise tulemuse saavutamiseks, kaubamärgina] registreerimisest keeldumise [...] põhjust“ niisugusena, nagu see on sätestatud nendes õigusnormides. Ta tugines selle kujude paljususe teooria kaudse – kuid minu meelest selge –

54 Vt käesoleva ettepaneku 59. ja 61. joonealune märkus.

55 Erinevuste kohta kaubamärkidega tagatud kaitse ja disainilahendustega tagatud kaitse nii laadi ja ulatuse kui ka kestuse vahel vt kohtujuristi ettepanek, Ruiz-Jarabo Colomer, kohtuasi Philips (C-299/99, EU:C:2001:52, punktid 36–38).

56 Vt nõukogu 21. detsembri 1988. aasta esimese direktiivi 89/104/EMÜ kaubamärke käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT 1989, L 40, lk 1; ELT eriväljaanne 17/01, lk 92) artikli 3 lõike 1 punkti e teine taane, mis nüüd on Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2008. aasta direktiivi 2008/95/EMÜ kaubamärke käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (ELT 2008, L 299, lk 25) artikli 3 lõike 1 punkti e alapunkt ii, ning nõukogu 20. detsembri 1993. aasta määruse (EÜ) nr 40/94 ühenduse kaubamärgi kohta (EÜT 1994, L 11, lk 1; ELT eriväljaanne 17/01, lk 146) artikli 7 lõike 1 punkti e alapunkt ii, mis nüüd on nõukogu 26. veebruari 2009. aasta määruse (EÜ) nr 207/2009 Euroopa Liidu kaubamärgi kohta (ELT 2009, L 78, lk 1) artikli 7 lõike 1 punkti e alapunkt ii.

57 Eespool viidatud kaubamärke käsitlevad õigusnormid (vt 56. joonealune märkus) ei puuduta mitte „omadusi, [...] mis on tingitud üksnes [toote] tehnilisest otstarbest“, vaid „[selle] kuju, mis on vajalik tehnilise tulemuse saavutamiseks“. Kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomer leidis, et selles erinevuses ei ole midagi meelevaldset ning et see viitab sellele, et välistamisaluse esinemise tuvastamiseks disainilahenduste valdkonnas peab „funktsionaalsuse“ tase olema kõrgem, kusjuures sellega seoses arvesse võetav tegur ei pea olema mitte ainult konkreetse tehnilise tulemuse saavutamiseks vajalik, vaid hädavajalik, nii et otstarve tingib kuju. Tema arvates tähendab see, et funktsionaalne mudel võib väärida kaitset, kui on tõendatud, et sama tehnilise otstarbe saab saavutada teistsuguse kujuga (vt tema ettepanek, kohtuasi Philips, C-299/99, EU:C:2001:52, punkt 34). Mina ei nõustu selle arvamusega, kusjuures tuleb täpsustada, et see arvamus esitati *obiter dictum*-i raames (vt Siseturu Ühtlustamise Ameti eespool 13. joonealuses märkuses viidatud otsus asjas R 690/2007-3, punkt 28) ja Euroopa Kohus ei võtnud 18. juuni 2002. aasta kohtuotsuses Philips (C-299/99, EU:C:2002:377) disainilahenduste kohta seisukohta.

58 Määrus nr 40/94 ühenduse kaubamärgi kohta kujutas endast „pärandit“, mille määruse nr 6/2002 koostajad võtsid koostamisel aluseks (vt Hiance, M., „Le projet de règlement communautaire sur les dessins et modèles: les enjeux“, *Revue internationale de la propriété industrielle et artistique*, 2000, nr 201, lk 100).

59 Vt eelkõige direktiivi 2008/95 artikli 3 lõike 1 punkti e kohta kohtuotsus, 16.9.2015, Société des Produits Nestlé (C-215/14, EU:C:2015:604, punktid 44, 45 ja 55) ning määruse nr 40/94 artikli 7 lõike 1 punkti e alapunkti ii kohta kohtuotsus, 10.11.2016, Simba Toys vs. EUIPO (C-30/15 P, EU:C:2016:849, punktid 39 ja 53).

60 Vt käesoleva ettepaneku punkt 38 jj.

tagasilükkamise puhul eelkõige tõdemusele, et registreerimisest keeldumiseks ei pea olema täidetud tingimus, et asjaomane kuju on ainus, mis võimaldab saavutada soovitud tehnilise tulemuse, ning tähelepanekule, et võib juhtuda, et kaubamärgiomaniku konkurendid ei saa enam kasutada suurt hulka alternatiivseid kujusid, kui niisugune kriteerium leitakse olevat määrava tähtsusega.⁶¹

46. Ma arvan, et need kaalutlused on õiged ka käesolevas kohtuasjas, sest ka selles valdkonnas ei saa lubada, et ühenduse disainilahenduste eesmärki moonutatakse selleks, et pakkuda kaitset toote puhtalt tehnilistele omadustele.⁶²

47. Seega tuleb esimesele eelotsuse küsimusele minu arvates vastata jaatavalt ning lükata järelkult tagasi väide, et otsustada tuleks nn „kujude paljususe“ kriteeriumi kasuks. Täpsemalt olen arvamisel, et määruse nr 6/2002 artikli 8 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selle kindlakstegemisel, kas toote välisomadused on tingitud üksnes selle tehnilisest otstarbest, ei tule arvesse võtta mitte ainult seda, kas olemas ei ole alternatiivseid kujusid, mis võivad täita sama otstarvet, vaid tõendada, et teatava tehnilise otstarbe saavutamine on ainus tegur, mille tõttu asjaomane disainilahendus valiti, ning et sellepärast ei täitnud selle väljatöötaja seejuures mingit loomingulist rolli.

48. Seoses väljapakutud tõlgendusega esitab eelotsusetaotluse esitanud kohus küsimused, mis käsitlevad selle artikli 8 lõikes 1 sätestatud eeskirja konkreetset rakendamist ja mis on teise eelotsuse küsimuse ese.

B. Asjakohased tegurid, mida tuleb arvesse võtta, otsustades, kas määruse nr 6/2002 artikli 8 lõige 1 on kohaldatav (teine küsimus)

49. Teine eelotsuse küsimus on esitatud teise võimalusena juhuks, kui Euroopa Kohus peaks esimesele küsimusele vastama – nagu ma soovitan –, et määruse nr 6/2002 artikli 8 lõikes 1 ette nähtud välistamise kohaldamisel on asjakohane meetod kontrollida, kas kõnesoleva toote välisomadused on tingitud üksnes soovitud tehnilisest otstarbest, mitte tuvastada, et ei ole alternatiivseid disaine, mis võivad seda otstarvet samuti täita.

50. Selle küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus esiteks, millisest vaatevinklist tuleb hinnata, kas toote mitmesugused välisomadused valiti eranditult tehnilise otstarbega seotud põhjustel, ning teiseks juhuks, kui asjale tuleb vaadata „objektiivse vaateleja“ seisukohast, kuidas seda viimast mõistet tuleb määratleda.

51. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et selles kohtus vaidlustatud kohtuotsuses leidis Landgericht Düsseldorf (Düsseldorfi esimese astme kohus), et see hindamine peab olema objektiivne ning asjaomase disainilahenduse looja isiklikul tahtel on vähe tähtsust, välja arvatud vajaduse korral tegurina, mis aitab välja selgitada, kas objektiivne vaateleja jõuab mõistliku analüüsi tulemusena järeldusele, et asjaomane disain valiti ainult tehnilise otstarbega seotud nõuete tõttu.⁶³ Selle lähenemise vastaste sõnul on siiski raske igal üksikjuhtumil hinnata, kuidas „objektiivne vaateleja“, see tähendab teine isik – kes eksisteerib pealegi vaid teoreetiliselt – asja näeb.

61 Vt direktiivi 89/104 artikli 3 lõike 1 punkti e teise taande kohta kohtuotsus, 18.6.2002, Philips (C-299/99, EU:C:2002:377, punktid 81–84); direktiivi 2008/95 artikli 3 lõike 1 punkti e kohta kohtuotsus, 16.9.2015, Société des Produits Nestlé (C-215/14, EU:C:2015:604, punkt 56) ning määruse nr 40/94 artikli 7 lõike 1 punkti e alapunkti ii kohta kohtuotsus, 14.9.2010, Lego Juris vs. Siseturu Ühtlustamise Amet (C-48/09 P, EU:C:2010:516, punktid 53–58).

62 Selle kohta, et eksisteerib analoogia seisukohaga, mille Euroopa Kohus on valinud kaubamärkide valdkonnas, vt eelkõige Greffe, F. ja Greffe, P., *op. cit.* 15. joonealuses märkuses, punktid 182 ja 183, ning Raynard, J., Py, E. ja Tréfigny, P., *op. cit.* 15. joonealuses märkuses, punkt 536.

63 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et Siseturu Ühtlustamise Ameti eespool (13. joonealuses märkuses) viidatud otsuses asjas R 690/2007-3 on valitud niisugune lähenemine.

52. *Küsimuses, kas analüüs, mis tuleb määruse nr 6/2002 artikli 8 lõike 1 kohaldatavuse üle otsustamiseks läbi viia, on objektiivne või subjektiivne*, on põhikohtuasja pooled ja Euroopa Kohtule seisukohti esitanud asjast huvitatud isikud nõus, et looja subjektiivne kavatsus asjaomase disainilahenduse loomisel ei saa kujutada endast võtmetegurit, mis võimaldab teha kindlaks, kas see disainilahendus valiti puhtalt tehnilistel kaalutlustel. Ka mina arvan nii.

53. Objektiivne lähenemine selle analüüsi küsimuses soosib selle sätte ühetaolist kohaldamist kõigis liikmesriikides ning liikmesriikide kohtutes ning tagab suurema ettenähtavuse, mis tugevdab ettevõtjate jaoks õiguskindlust. Nagu DOCERAM ja CeramTec sisuliselt märgivad, on juhul, kui looja eeldatav kavatsus kujutab endast ainsat asjakohast kriteeriumi, tema ütlused ainsana määrava tähtsusega selle üle otsustamisel, kas asjaomast disainilahendust võib kaitsta või mitte, ning vaidluse korral võib huvitatud isikul olla kiusatus väita, et ta valis selle disaini esteetilistel kaalutlustel, ning väita seda selleks, et määruse nr 6/2002 artikli 8 lõikes 1 ette nähtud välistamist ei kohaldataks tema loomingu kahjuks. Minu arvates on kõige tähtsam, et pädevad ametiasutused saaksid teha otsuse hingamiskriteeriumide põhjal, mis ei ole mitte subjektiivsed, vaid neutraalsed ja mille puhul puudub erapoolikuse oht.

54. *Küsimuses, kuidas toimida, et anda objektiivne hinnang sellele, kas toote välimus on tingitud üksnes selle tehnilisest otstarbest* määruse nr 6/2002 artikli 8 lõike 1 tähenduses, ei lange Euroopa Kohtus esitatud seisukohad seevastu sugugi kokku.

55. Minu arvates seisneb *esimene probleem*, mis kerkib seoses küsimusega, nagu selle on eelotsusetaotluse esitanud kohus – kes märgib, et võib-olla tuleb arvesse võtta „objektiivse vaatleja“ seisukohta“, selles, kas on või ei ole vaja *arutleda, lähtudes fiktiivsest isikust*, kelle eeldatav hinnang kujutab endast arhetüüpi.

56. Selles küsimuses märgib CeramTec kõigepealt, et väljend „objektiivne vaatleja“ on nii eelotsusetaotluse esitanud kohtus vaidlustatud kohtuotsuses kui ka teises eelotsuse küsimuses inspireeritud samalaadsetest väljenditest, mida on kasutatud erinevates variantides EUIPO otsustuspraktikas⁶⁴ ja õigusteoorias⁶⁵.

57. Seejärel väidab CeramTec, et selle kontrollimisel, kas määruse nr 6/2002 artikli 8 lõike 1 on kohaldatav, tuleb lähtuda analoogia alusel mõistest „asjatundlik kasutaja“, mida on kasutatud selle määruse artikli 6 lõikes 1, artikli 10 lõikes 1 ja põhjenduses 14,⁶⁶ niisugusena, nagu seda mõistet on määratletud Euroopa Kohtu ja Üldkohtu praktikas.⁶⁷ Selle poole sõnul vastab „asjatundliku kasutaja“ – ehkki seda tuleb veel kontrollida – eriolukorras nagu käsitletaval juhul, kus asjaomaste toodete kõik kasutajad on erialasjatundjad, praktikas „valdkonna asjatundjale“, kellel on tehnilised teadmised, kusjuures viimati nimetatud mõistet on kasutatud selle hindamisel, kas patenteeritud toode kujutab endast leiutist.

64 Siseturu Ühtlustamise Ameti eespool (13. joonealuses märkuses) viidatud otsuse asjas R 690/2007-3 punktis 36 on viidatud *reasonable observer*'i (eesti keeles *mõistlik vaatleja*) seisukohale.

65 CeramTec viitab väljenditele *relevant observer* (eesti keeles *asjassepuutuv vaatleja*) ja *reasonable observer persona* (*mõistlik vaatleja*), mida on kasutanud vastavalt Brancusi, L., „Article 8 CDR“, *op. cit.* 12. joonealuses märkuses, lk 139, punkt 41, ja mida on kasutatud komisjoni palvel tehtud uuringu aruandes, *op. cit.* 41. joonealuses märkuses, lk 90.

66 Artiklid 6 ja 10, mis käsitlevad vastavalt „eristatavust“, mis asjaomasel disainilahendusel peab olema, (samuti põhjendus 14) ja määrusega nr 6/2002 tagatud „kaitse ulatust“.

67 Mõiste „asjatundlik kasutaja“ „jääb kaubamärgiõiguses kasutatava mõiste „keskmine tarbija“ – kellelt ei eeldata mingeid eriteadmisi ning kes üldiselt ei võrdle vastandatud kaubamärke otseselt – ning [kaubamärgiõiguses kasutatava] mõiste „spetsialist“ ehk põhjalike tehniliste teadmistega eksperdi vahele. [Sellest võib] aru saada nii, et nõnda nimetatakse [...] *kasutajat*, kes on kas tulenevalt isiklikust kogemusest või vastava valdkonna ulatuslikest teadmistest *erilise valvsusega*“ (kohtujuristi kursiiv) (vt eelkõige kohtuotsused, 20.10.2011, PepsiCo vs. Grupo Promer Mon Graphic, C-281/10 P, EU:C:2011:679, punktid 53 ja 59, ning 21.9.2017, Easy Sanitary Solutions – EUIPO vs. Group Nivelles (C-361/15 P ja C-405/15 P, EU:C:2017:720, punktid 124 ja 125).

58. Ma leian, et seda ettepanekut ei saa järgida. Täpsustan, et vastupidi CeramTeci väitele ei ole faktiliste asjaolude esinemise hindamisel määruse nr 6/2002 raames asjakohane kriteerium „alati „asjatundlik kasutaja“. Nimelt on juba otsustatud, et viimane ei ole tingimata suuteline eristama osas, mis ületab asjaomase toote kasutamisel saadud kogemust, toote välimuse aspekte, mis on tingitud selle tehnilisest otstarbest, ja välimuse aspekte, mis on meelevaldsed.⁶⁸ Määruse nr 6/2002 artikli 8 lõike 1 kohaldatavuse üle otsustamine eeldab tõesti, et viiakse läbi tehniline hindamine – milleks on tarvis eripädevust, mida ei ole alati isegi „asjatundlikul“ kasutajal. Seepärast ei saa „asjatundliku kasutaja“ seisukoht minu arvates alati olla objektiivne hindamiskriteerium, mida peab kohaldama.

59. Ma arvan nagu ka Ühendkuningriigi ja komisjon, et kui määruse nr 6/2002 andjad oleksid tahtnud valida niisugust õigusinstrumenti nagu „objektiivne vaatleja“ – millele on viidatud teises eelotsuse küsimuses –, oleksid nad seda artikli 8 lõikes 1 maininud, nagu nad sõnaselgelt mainisid „asjatundlikku kasutajat“ artikli 6 lõikes 1 ja artikli 10 lõikes 1.⁶⁹ Märgin lisaks, et selles artiklis 8 ei ole viidatud ka teiste fiktiivsete isikute kui kategooria tunnetusele, näiteks „potentsiaalne keskmine ostja“ – kriteerium, mille DOCERAM välja pakkus ja millest ta seejärel loobus,⁷⁰ – või „keskmine tarbija“ – hindamistegur, mille kohta märgib komisjon, et seda on peetud teguriks, mis ei ole iseenesest määrava tähtsusega selle hindamisel, kas teatav kuju on kaubamärkide valdkonnas puhtalt tehniline.⁷¹

60. Ühendkuningriigi valitsus rõhutab minu arvates õigesti, et määruse nr 6/2002 artikli 6 lõikes 2 ja artikli 10 lõikes 2 ei ole kasutatud teoreetilist mõistet „asjatundlik kasutaja“ kui kriteeriumit selle hindamisel, milline oli „autori vabadusaste disainilahenduse väljatöötamise käigus“,⁷² ning et selle artikli 8 lõike 1 raames tuleb valida sama lähenemine, mis ei ole fiktiivne, sest ka siin on vaidlust lahendava kohtu ülesanne hinnata objektiivselt, mis kuulub mõiste „toote tehniline otstarve“ alla – mida ei saa kaitsta – ja milles on rolli mänginud väljatöötaja vabadus, mille vilja kui loomingut saab kaitsta.⁷³ Niisuguse kasutustliku hinnangu on juba andnud – tundub, et suuremate raskusteta – siseriiklikud kohtud⁷⁴ ja Siseturu Ühtlustamise Ameti, nüüdse EUIPO ametnikud.⁷⁵

68 Vt eelkõige Üldkohtu otsused, 22.6.2010, Shenzhen Taiden vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Bosch Security Systems (Sideseadmed) (T-153/08, EU:T:2010:248, punktid 47 ja 48); 21.11.2013, El Hogar Perfecto del Siglo XXI vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Wenf International Advisers (Korgitser) (T-337/12, EU:T:2013:601, punkt 25) ning 12.3.2014, Tubes Radiatori vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Antrax It (Radiaator) (T-315/12, ei avaldata, EU:T:2014:115, punkt 61). Üldkohtu niisugune mitmel korral esitatud analüüs on minu meelest vägagi põhjendatud.

69 Vt selle kohta eelkõige määruse esialgse ettepaneku artikli 6 lõike 1 kommentaar (KOM(93) 342 (lõplik), lk 15).

70 DOCERAMi arvates on niisugusel ostjal tehnikavaldkonnas, kuhu toode kuulub, sageli väiksemad erialased teadmised kui näiteks väljatöötajal või valmistajal, mille tagajärg võib olla see, et teatavate välisomaduste otstarvet tajutakse ekslikult esteetiliste omadustena.

71 Ta viitab selles küsimuses 18. septembri 2014. aasta kohtuotsuse Hauck (C-205/13, EU:C:2014:2233) punktidele 33–35, mis puudutavad direktiivi 89/104 artikli 3 lõike 1 punkti e. Komisjoni sõnul on seetõttu, et selle sätte eesmärk on võrreldav määruse nr 6/2002 artikli 8 lõike 1 eesmärgiga, loogiline kohaldada ka viimase raames samasuguseid kriteeriume selle hindamisel, kas toote välimuse väljatöötamisel on mindud kaugemale tehnilistest nõuetest. Vt selle kohta ka käesoleva ettepaneku punktid 43 jj.

72 Ehkki nende artiklite 6 ja 10 vastavates lõigetes 1 ja 2 nimetatud tingimused on täiendavad, nagu näitab selle määruse põhjendus 14. Hinnates konkreetselt üldmuljet, mille asjaomased disainilahendused asjatundlikule kasutajale jätavad, tuleb arvesse võtta vabadusastet, mis loojal vaidlustatud disainilahenduse väljatöötamisel oli, sest mida piiratum on see vabadus, seda väiksematest erinevustest nende disainilahenduste vahel piisab, et jätta kasutajale teistsugune üldmulje (vt eelkõige kohtuotsused, 18.3.2010, Grupo Promer Mon Graphic vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – PepsiCo (Ümmarguse reklaamieseme kujutis), T-9/07, EU:T:2010:96, punktid 72 jj, ning 5.7.2017, Gamet vs. EUIPO – „Metal-Bud II“ Robert Gubala (Uksekäepide), T-306/16, ei avaldata, EU:T:2017:466, punktid 43 jj).

73 Märgin, et oma määruse esialgses ettepanekus (KOM(93) 342 (lõplik), lk 19) märkis komisjon, et selle tekstiosa lõikega 2, millest sai määruse nr 6/2002 artikkel 10, „püüti anda kohtutele juhised õiguste rikkumise hagide kohta (kohtujuristi kursiiv). Ta lisas, et „[ä]ärmiselt funktsionaalsetel disainilahendustel, mille puhul peab looja järgima täpseid parameetreid, on tõenäoliselt rohkem omavahelisi sarnasusi kui disainilahendustel, mille puhul on loojal täiesti vabad käed. Seepärast on [selles] lõikes 2 sätestatud põhimõte, mille kohaselt tuleb disainilahenduse ja teise varem eksisteerinud disainilahenduse vahelise sarnasuse hindamisel arvesse võtta looja vabadust“ (kohtujuristi kursiiv).

74 Ühendkuningriigi valitsus viitab selles küsimuses Court of Appeal'i (England & Wales) (Civil Division) (apellatsioonikohus (Inglismaa ja Wales) (tsiviilkoda)) otsusele Dyson Ltd vs. Vax [2011] EWCA Civ 1206, punkt 36.

75 Vt näiteks analüüs, mille on esitanud Siseturu Ühtlustamise Ameti tühistamisosakond oma 17. märtsi 2014. aasta otsuses asjas nr ICD 8674: Extruplast vs. PVG Energy BV, punkt 17: „[l]ooja teab, et kanistrite disainilahenduste väljatöötamisel kitsendavad tema vabadust paljud otstarbega – s.o siin käsitletaval juhtumil vedelike hoidmise, vedamise ja ladustamisega – seotud piirangud. [...] Käsitletaval juhul annavad tiivikukujuline rist ülal, selle labade laius, selle asetus nii ülal kui ka all, pikad sooned selle transpordiks, filtrite asetus, nende kuju ja suurus või peenus, sooned ja nende arv [kõnesolevale ühenduse disainilahendusele] erilised esteetilised omadused, kuid ka eksklusiivsema välimuse, mis ei ole tingitud üksnes tehnilisest otstarbest“.

61. Pealegi kui nõustuda „objektiivse vaatleja“ kriteeriumiga, tekitaks see hulga täiendavaid raskusi selle kindlaksmääramisel, missugune on see puha osadest moodustunud kategooria ning kuidas seda tuleb kasutada, kas või küsimuses, millist liiki ja mis tasemel teadmised peavad niisugusel isikul olema.

62. *Teine probleem*, mis on Euroopa Kohtule hindamiseks esitatud, seisneb *nende elementide kindlaksmääramises, mida peab analüüsima* minu arvates nii objektiivselt kui ka kasutuslikult kohus, millele on määruse nr 6/2002 artikli 8 lõike 1 alusel hagi esitatud.

63. Ma nõustun arvamusega, mida on väljendatud enamikus Euroopa Kohtule esitatud seisukohtades ja mille kohaselt peab vaidlust lahendav siseriiklik kohus hindama objektiivselt ja juhtumi kõiki konkreetseid asjaolusid arvestades, kas toote mitmesugused välisomadused vastavalt ainult selle otstarbega seotud kaalutlustele.

64. Selles küsimuses peaks see kohus komisjoni arvates arvesse võtma hindamiskriteeriume, mida Euroopa Kohus on kaubamärkide vallas aktsepteerinud ja mis võimaldavad oletada, et kujul ei ole puhtalt tehniline väärtus, näiteks „see, kuidas [...] keskmine tarbija tähist tajub,⁷⁶], asjaomase kaubaliigi olemus, asjaomase kuju kunstiline väärtus, selle kuju eripärasus võrreldes asjaomasel turul levinud muude kujudega, märkimisväärne hinnaerinevus võrreldes sarnaste kaupadega või tootja algatatud reklaamikampaania, mis toob peamiselt esile asjaomase kauba esteetilised omadused“.⁷⁷ Komisjon leiab, et asja lahendav kohus peaks arvesse võtma ka seda, kas on alternatiivseid kujusid, mis täidavad samuti asjaomast tehnilist otstarvet, sest kui on, näitab see põhimõtteliselt, et loojal oli toote välisomaduste väljatöötamisel vabadus ja neid ei valitud ainult otstarbega seotud piirangute tõttu.

65. DOCERAM on koostanud ka mitteammendava loetelu kriteeriumidest, mis võivad olla asjakohased ning milleks on „väljatöötamis-, reklaamimis-, kasutamise- jm protsessiga seotud asjaolud“. CeramTec omalt poolt väidab, et „asjatundliku kasutaja“ seisukoht, mille ta soovib – minu meelest ekslikult⁷⁸ – valida objektiivseks hindamiskriteeriumiks, tuleb kindlaks määrata, „võttes täielikult arvesse kõiki konkreetse juhtumi asjakohaseid asjaolusid“⁷⁹ ja eelkõige „tootja konkreetset eesmärki toote väljatöötamise hetkel, toote reklaami, milles on rõhutatud disaini, võimalikke tunnustusi või disaini erilist mainet üldsuse silmis ning väljatöötaja tahet toote loomise hetkel“.⁸⁰

66. Selles küsimuses täpsustan, et vaidlust lahendav kohus peab asjaomase hinnangu andma minu arvates mitte ainult asjaomast disainilahendust ennast, vaid ka selle välisomaduste valiku kõiki asjaolusid arvestades, võttes arvesse poolte esitatud tõendeid, olenemata nende esemest või laadist,⁸¹ samuti võimalikke menetlust korraldavaid meetmeid, mis see kohus on võtnud.

67. Minu arvates ei saa välistada, et niisugused kriteeriumid, mille kohta ma leian, et need üksi ei saa tõendada, et toote välisomadused on tingitud üksnes selle tehnilisest otstarbest määruse nr 6/2002 artikli 8 lõike 1 tähenduses näiteks looja subjektiivne kavatsus või alternatiivsete kujude olemasolu⁸² võib siiski arvata nende konkreetsete tegurite hulka, mida asja lahendavad kohtud peavad oma arvamuse kujundamisel selle sätte kohaldatavuse küsimuses arvesse võtma.

76 Kuigi see kriteerium ei ole üksi määrava tähtsusega (vt käesoleva ettepaneku punkt 59).

77 Selles küsimuses viitab komisjon 18. septembri 2014. aasta kohtuotsuse Hauck (C-205/13, EU:C:2014:2233) punktidele 34 ja 35. Vt ka käesoleva ettepaneku 71. joonealune märkus.

78 Vt käesoleva ettepaneku punkt 57 jj.

79 Selles küsimuses viitab CeramTec teiste hulgas uuringule Ruhl, O., „Gemeinschaftsgeschmacksmuster – Kommentar“, op. cit. 7. joonealuses märkuses, punkt 10.

80 Kreeka ja Ühendkuningriigi valitsus hoidusid niisuguste hindamiskriteeriumide loetelude koostamisest.

81 Tuleb täpsustada, et tõendamiskoormis selle tõendamisel, et määruse nr 6/2002 artikli 8 lõike 1 kohaldamise tingimused on täidetud, lasub niisugusel juhul loogiliselt poolel, kes soovib selles õigusnormis sätestatud erandile tugineda.

82 Ükski nendest kriteeriumidest ei ole iseenesest eespool, vastavalt käesoleva ettepaneku punktis 53 ja punktides 23 jj nimetatud põhjustel määrava tähtsusega.

68. Minu arvates ei ole vaja koostada loetelu – isegi mitte mitteammendavat loetelu – kriteeriumidest, mis on seejuures asjakohased, sest liidu seadusandja ei soovinud kasutada seda meetodit, ning mulle näib, et Euroopa Kohus on seda pidanud kasutuks hindamise puhul – mis hõlmab ka faktiliste asjaolude hindamist –, mis tuleb selle määruse artiklite 4–6 kohaselt läbi viia.

69. Seevastu näib mulle nagu Kreeka valitsuselegi, et rõhk tuleks asetada asjaolule, et asja lahendav kohus võib vajaduse korral nõutava hindamise läbi viia nii, et kasutab enda määratud sõltumatu eksperdi abi. Märgin, et siseriiklikel kohtutel ei ole tingimata – mõnikord vägagi tehnilist – haridust, mis on selleks vajalik, ning on tavaline, et kui nad peavad lahendama seda laadi keerukaid küsimusi, paluvad nad eksperdi arvamust.

70. Arvan seega, et teisele eelotsuse küsimusele tuleb vastata, et selle hindamisel, kas toote mitmesugused välisomadused vastavad ainult tehnilise otstarbega seotud kaalutlustele, peab asja lahendav kohus, kui otsustab, kas määruse nr 6/2002 artikli 8 lõige 1 on kohaldatav, viima läbi objektiivse hindamise, mille raames ei tohi ta lähtuda „objektiivse vaateleja“ – teoreetilisest – seisukohast, vaid peab võtma – konkreetselt – arvesse juhtumi asjakohaseid asjaolusid.

V. Ettepanek

71. Eelnevate kaalutluste põhjal teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Oberlandesgericht Düsseldorf (kõrgeim piirkondlik kohus Düsseldorfis, Saksamaa) eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. Nõukogu 12. detsembri 2001. aasta määruse (EÜ) nr 6/2002 ühenduse disainilahenduse kohta artikli 8 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellest määrusest tulenev kaitse on välistatud, kui asjaomase toote välisomadused on valitud ainult eesmärgiga, et toode täidaks teatavat tehnilist otstarvet, ja seega ilma selle väljatöötaja mingisuguse loomingulise panuseta, ning asjaolu, et võib olla teisigi kujusid, mis võimaldavad saavutada sama tehnilise tulemuse, ei ole iseenesest määrava tähtsusega.
2. Et teha kindlaks, kas toote välisomased valiti eranditult toote tehnilise otstarbega seotud kaalutlustel artikli 8 lõike 1 tähenduses, peab asja lahendav kohus tegema otsuse objektiivselt, kasutades omaenese kaalutlusõigust ja võttes arvesse konkreetse juhtumi kõiki asjakohaseid asjaolusid.